

Jakelu: Vasemmistoliiton työvaliokunta + poliittinen sihteeri

VASEMMISTOLIITON POLIITTISEN TAVOITEOHJELMAN KOMMENTOINTI

Vasemmistoliiton 25.1.2010 julkistettu tavoiteohjelmaluonnos on käsitelty ja kommentoitu Vasemmistofoorumi ry:n koolle kutsumassa työryhmässä. Työskentelyn tuloksena on syntynyt tämä asiakirja, joka esittelee työryhmän yhteisen näkemyksen asiasta.

Työryhmän asiantuntijajäseninä toimivat seuraavat henkilöt:

FM Hanna Kuusela (jatko-opiskelija, University of London, Goldsmiths College)

FT, YTT, dos. Mikko Lahtinen (varttunut tutkija, Yhteiskuntatutkimuksen instituutti, Tampereen yliopisto)

YTM Elina Mikola (sosiologian tutkija/jatko-opiskelija, Tampereen yliopisto)

FM, YTM, Katariina Mäkinen (tutkija, Tampereen yliopisto)

FT, dos. Tere Vadén (interaktiivisen median yliassistentti, Tampereen yliopisto)

Ryhmän puheenjohtajana toimi Vasemmistofoorumin tutkimusjohtaja, FT Ruurik Holm ja sihteerinä Vasemmistofoorumin tiedottaja, VTM Laura Tuominen.

Työryhmän tavoitteenasettelu oli seuraava:

”Työskentelyn tarkoitus on

- muotoilla perusteltu näkemys luonnoksen toimivuudesta vasemmistolaisen puolueen toimintaa ohjaavana asiakirjana vuoteen 2015 asti ja erityisesti Vasemmistoliiton vaaliohjelman pohjana eduskuntavaaleissa 2011 sekä

- esittää tarvittaessa konkreettisia muutosehdotuksia luonnokseen.

Tavoiteohjelmaluonnosta käsitellään yleisistä argumentaation, vasemmistolaisen poliittisen visioinnin, yhteiskunnallisen ja taloudellisen todellisuuden sekä vaalimenestyksen näkökohdista lähtien, taustana voimassa oleva Vasemmistoliiton periaateohjelma.”

Ryhmä kokoontui kolme kertaa maaliskuun aikana. Lisäksi asiakirjaa työstettiin internet-pohjaisen dokumenttialustan avulla ja sähköpostitse.

Tämä kommenttiasiakirja jakautuu kolmeen pääosiin:

- A. Yleiset kommentit
- B. Yksityiskohtaiset kommentit
- C. Työryhmän laatima havainnollistus

A. Yleiset kommentit

1. Muoto, tyyli ja sävy

Asiakirjan aloituksen tulisi olla retorisesti toimiva, aloitteellinen, visionäärinen ja sellainen, että ihmiset samastuvat siihen. Ohjelman pitäisi korostaa paremman elämän mahdollisuuksia uhkakuvien sijaan. Ihmisten arkea lähestytään luonnoksessa lähinnä ongelmien, riskien ja epäonnistumisten näkökulmasta (mitä jos sairastun, mitä jos jään työttömäksi, mitä jos olen köyhä) sen sijaan, että etsittäisiin elämälle myönteisiä tulevaisuudenkuvia.

Tekstistä ei selvästi ilmene, mitkä ovat varsinaisia poliittisia päämääriä ja mitkä keinoja näiden päämäärien saavuttamiseksi. Esimerkiksi veroparatiisit esitetään siten että niiden sulkeminen olisi päämäärä sinänsä, vaikka kyse on keinosta demokratian lisäämiseksi maailmantaloudessa. Vakaa maailmantalous on keino, ei päämäärä. Koska lähtökohta on nyt hyvin talouspainotteinen (toisaalta elämästä halutaan vähemmän talouden ohjaamaa!), kysymykset siitä, mitä vakaa talous tarjoaa yksilölle ja miten se edistää yksilön vapautta jäävät epämääräisiksi.

Voidaan myös kysyä, kenelle ohjelma on kirjoitettu. Ohjelmien kirjoittamista tulee ohjata näkemys siitä, suunnataanko teksti 1) jäsenille ja kannattajille (omalle väelle), 2) sellaiselle, joka pyritään saamaan puolueen kannattajaksi, äänestäjäksi, jäseneksi; 3) muille poliittisille puolueille esim. vaalien jälkeisten hallitusneuvottelujen lähtökohdaksi. Jos ohjelmalla halutaan lisätä puolueen kannatusta ja houkuttelevuutta, niin silloin ohjelman tulisi olla nykyistä selkeämpi, kiteyttävämpi ja iskevämpi.

Halusimme tai emme, kokoomuksen Toivo-kampanja onnistui, kuten myös sarasvuolaiset ja himaslaiset positiivisuuteen ja itsensä uskomiseen rakentuvat puhetavat. Sen sijaan, että ihmisiä pyydettiin samastumaan heikommassa asemassa oleviin, kokoomuksen kampanja tarjosi jokaiselle (niin keskiluokkaiselle kuin syrjäytetyillekin) ajatuksen paremmasta elämästä.

Vasemmistolaisen näkökulman tulisi lähteä siitä, että paremman elämän ei tarvitse tarkoittaa taloudellisesti korkeampaa elintasoa, vaan se voi tarkoittaa esimerkiksi lisääntynyttä vapaa-aikaa, yhteisöllisyyttä tai henkisesti rikkaampaa yhteiskuntaa. Pääasia on kuitenkin se, että ihmiset todennäköisesti haluavat hakea samastumiskohteita ennemmin sellaisista ihmisistä, joilla menee jollain tasolla paremmin kuin itsellä kuin sellaisista, joilla menee huonommin.

Vaikka perspektiivin kääntäisikin näin päälaelleen, sen ei tarvitse tarkoittaa perääntymistä solidaarisuuteen liittyvistä vaatimuksista. Kuitenkin myös keskiluokalle on tarjottava muutakin kuin veronkorotuksia ja mahdollisesti pidempiä työuria.

Ohjelmaluonnos on liian maalaileva eli lukijalle vyörytetään suuri määrä tavoitteita ja vaatimuksia, mutta kiteytykset puuttuvat. Tässä kannattaisi tutustua esim. v. 1903 Forssan ohjelmaan, jossa silloinen vanha työväenliike pystyi kiteyttämään tavoitteensa 11:een selkeästi ja napakasti esitettyyn tavoitteeseen! Vasemmistoliiton ohjelmaluonnoksesta on vaikea hahmottaa, mitkä ovat puolueen perustavoitteet, joihin lukija voi ottaa kantaa.

Vasemmistofoorumi ry.

Bulletteja kannattaa karsia, leipäteksti yhdenmukaisemmaksi ja jäntevämmäksi. On hyvä korostaa monessa yhteydessä, että tutkimusten mukaan tehokkain yksittäinen keino ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi on tuloerojen kaventaminen (jopa riippumatta siitä, millä tasolla tulojen kokonaisjakautuma on); vrt. tuore tutkimus the Spirit Level, <http://www.equalitytrust.org.uk/why/evidence>. Tämä yksittäinen vaatimus tuloerojen kaventamisesta kattaa useita yksittäisiä ja hajanaisia resurssivaatimuksia ohjelmaluonnoksen bulleteissa.

2. Asiasisältö

2.1 Puolueen itseymmärrys

2.1.1 Vasemmistolainen toiminta laajasti ymmärrettynä

Ohjelmaluonnoksen konkreettiset vaatimukset ovat pääsääntöisesti hyviä ja voivat monella tavalla synnyttää sellaista vasemmistoa, jonka tavoitteena on ihmisten vapautuminen arjessaan. Näiden vaatimusten ympärille kirjoitettu kehyskertomus unohtaa kuitenkin monessa kohdin yksilöt puhuessaan rakenteista. Sen sijaan, että lähtökohdana olisivat ihmisten tarpeet, joille yritetään löytää rakenteellisia ratkaisuja, rakenteelliset ratkaisut ajavat usein arkikokemusten ohi. Mitkä vasemmistolaisella politiikalla ratkaistavissa olevat ongelmat ja toiveet ihmisten arjessa voisi ottaa lähtökohdiksi avattaessa kutakin aihealuetta?

Luonnos on kirjoitettu pitkälti näkökulmasta "millaisia lakeja voisi säätää, jos olisi parlamentaarisessa enemmistössä tai hallituksessa". Tämä on osittain perusteltua, koska kyse on vaaleihin osallistuvasta puolueesta. Silti ohjelmassa pitäisi olla paljon enemmän asioita, joita Vasemmistoliitto osana vasemmistolaisuutta aikoo tehdä ja tekee joka tapauksessa, riippumatta eduskunnan voimasuhteista.

Vasemmistofoorumi ry.

Vasemmiston on luotava omaa elämää ja maailmaa ruohonjuuritasolta uudelleen, hieman samaan tapaan kuin aatteellisessa osuustoimintaliikkeessä aikoinaan. Aikoinaan joka kunnassa oli oma sähkölaitos, osuusteurastamo, osuuskassa ja -kauppa ja niin edelleen. Tavoitteeksi voisi ottaa sen että Vasemmistoliitto osallistuu aatteellisen osuustoimintaliikkeen uudelleenperustamiseen kaikkialla, missä mahdollista. Tai tarkemmin: Vasemmistoliitto osallistuu pääkaupunkiseudulle perustettavan työntekijöiden omistaman osuustoiminnallisen työnvälitys- ja vuokrausfirman perustamiseen vuonna 2010. Vuoteen 2015 mennessä vastaavia osuuskuntia levitetään suurimpiin kaupunkeihin ympäri maata.

Vasemmistolainen subjekti ja vasemmistolaiset kamppailut on kuvattava tavalla, joka innostaa ihmisiä ja avaa vision ”haluttavaan” ja kuviteltavissa olevaan vasemmistolaiseen tulevaisuuteen. Reaktiivisuuden sijaan tarvitaan toiveikkuutta. On luotava tunne siitä, että me (ei vain puolue) olemme tekemässä muutosta, ja että me voimme tehdä muutoksen kunhan kamppailemme yhdessä sen saavuttamiseksi.

Lukija on johdatettava ymmärtämään, että vasemmiston kamppailuissa on kyse jokaisen arjesta. Vasemmistoliitto ei kamppaile kenenkään puolesta, vaan puolueen kautta yksittäiset kamppailut jäsentyvät suuremmaksi kokonaisuudeksi ja saavat joukkovoimaa. Lisäksi – ja tämä on nykyään yhä tärkeämpää – kamppailut eivät synny vain ihmisten reaktioina alistukseen. Ihmiset kamppailevat myös pyrkiessään rakentamaan yhteiskuntaa omaehtoisesti. Ohjelmassa pitäisi siis tehdä näkyväksi Vasemmistoliiton politiikan ja arkisten tekojen ja toiveiden välinen yhteys ja se, kuinka ne tukevat toisiaan.

Vasemmistoliiton ei tarvitse sanoutua irti historiastaan eli työväenliikkeestä, päinvastoin: vasemmiston historia kertoo, että joukkovoimalla on mahdollista muuttaa yhteiskuntaa paremmaksi, ja että yksittäisillä kamppailuilla on yhteys suureen kokonaisuuteen.

Luonnostekstistä ei selvästi ilmene kansallisen tason poliittisen päätöksenteon merkityksen vähenemisen suhteessa ylikansalliseen tasoon. Ylikansallisuus ei tarkoita pelkästään ylikansallisia toimielimiä kuten EU:ta. Suomi voi liittyä mukaan sellaisiin poliittisiin muutosprosesseihin, jotka alkavat Euroopassa tai USA:ssa, eivät välttämättä kansallisvaltioiden ulkopuolella vaan valtioiden välillä verkostoituen. On huomattava, että monet kansallisella tasolla ilmenevät asiat ovat todellisuudessa kansainvälisiä ilmiöitä, kuten esimerkiksi maahanmuutto.

Koska politiikkaa ei tehdä pelkästään kansallisella tasolla, myös poliittisten liikkeiden kannattaa toimia kansainvälisesti. Luonnostekstistä puuttuu kuitenkin kuvaus Vasemmistoliitosta osana kansainvälistä vasemmistolaista liikettä.

2.1.2 Puolueen organisaatio

Ohjelmaluonnokseen ei sisälly lainkaan tavoitteita puolueen organisaation ja toiminnan kehittämistä suhteessa jäsenistöön, äänestäjiin, kansalaisiin. Luonnoksesta välittyy spontaani – rivien välistä ja esitystavasta – näkemys, että sisällöllisten tavoitteiden toteuttamisen kannalta itse puolueen kehittämisellä ei juuri ole merkitystä. Tavoiteohjelmaan tulisikin kirjata myös lyhyeen itsekriittiseen analyysiin perustuva näkemys siitä, miten Vasemmistoliittoa tulisi kehittää organisaationa ja yhteiskunnallisena toimijana (poliittisena liikkeenä), jotta puolueen ja kansalaisten väliset yhteydet voisivat muodostua nykyistä huomattavasti vuorovaikutuksellisemmiksi ja säännöllisemmiksi. Tätä puolueen kehittämisohjelmaa ei tule jättää vain jonkin mahdollisen erityisohjelman varaan, sillä siinä on kysymys suomalaisen edustuksellisen demokratian ja myös vasemmistolaisen liikkeen keskeisestä ongelmasta ja haasteesta. Lukijalle tulisi selvittää, miten puolue tulee toimimaan muodostuakseen myös eläväksi, aktiiviseksi ja kriittiseksi kansalaisyhteiskunnalliseksi liikkeeksi, joka tätä kautta voi hankkia myös lisää poliittista vaikutusvaltaa edustuksellisen demokratian instituutioissa.

Se, että luonnoksen sokea piste on itse puolue, näkyy sen kirjoittamis- ja esitystavassa, jota vaivaa

nykyisille puolueohjelmille tyypillinen löysä markkinahenkisyys. Luonnoksessa esitellään toinen toistaan kauniimpia tavoitteita, mutta syntyvä vaikutelma on epäuskottava, koska lupaukset ovat niin ylenpalttisia.

Kun tavoiteohjelmaluonnoksessa ei oteta itsekriittiseen tarkasteluun itse puoluetta, niin syntyy myös vaikutelma "puolueen pöyhkeydestä" (Gramsci: boria dei partiti) eli luodaan kuva, että puolue noin vain, ilman organisatorisia ja toiminnallisia kehitystavoitteita, pystyy ajamaan ohjelmassa esitettyjä suuria tavoitteitaan.

3. Teemat

3.1 Johtojätös ja analyysi

Ohjelma alkaa vaatimalla ”mahdollisimman suurta määrää” vapautta. Vapaus näin kategorisesti ymmärrettynä on varsin kestävä lähtökohta tavoiteohjelmalle, etenkin kun muutaman kappaleen jälkeen kuitenkin todetaan että taloudellista vapautta pitää rajoittaa. Vapauden käsite on päälle liimattu ja jää epämääräiseksi. Miksi puhutaan vapauksista silloin kun pitäisi puhua oikeuksista ("vapaus saada hoitoa")? Vapauden käsite – jos sitä halutaan käyttää – on siis konkretisoitava ja asetettava oikeaan yhteyteen. Millaista vapautta halutaan, mistä pitää vapautua ja kenen? Ihmisten vapaus vai pääoman? Vapauden kääntöpuoli on vastuullisuus – miten vastuu jaetaan, jotta kaikkien vapaus toteutuisi? Abstraktin vapauden sijaan on puhuttava solidaarisen tulevaisuuden sekä itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien puolesta.

Periaateohjelmassa sanotaan, että vasemmiston tavoitteena on vapauttaa ihmiskunta sodasta, sorrosta, puutteesta ja eriarvoisuudesta – ovatko nämä siis ne asiat jotka pitää konkretisoida silloin kun puhutaan vapaudesta?

Vapauden kautta ei kannata puhua esim. terveydestä tai asumisesta, ellei sanota täsmällisemmin, miten vapauden tavoittelu, turvallisuus ja ”epävarmuus terveydestä” ovat sidoksissa toisiinsa.

Vasemmistofoorumi ry.

Toisaalta johdannossa esitellylle vapaus-teemalle ei itse tekstistä löydy tukea. Rakenteita painottavan lähestymistavan vuoksi yksilön hyvinvoinnin ja vapauden näkökulma on päälle liimattu. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että yksilön arkeen ratkaisevasti vaikuttavia politiikan osa-alueita kuten asumista, aluepolitiikkaa, tietoa ja liikkumista lähestytään joko marginaalisina kysymyksinä tai rakenteiden kautta.

Luonnos haastaa ryöstökapitalismin, mutta ei kapitalismia itsessään. Hyväksyykö Vasemmistoliitto siis kapitalismin? Jos ei, tekstiin olisi kirjattava analyysi kapitalismin toimintalogiikasta ja sen aiheuttamista ongelmista maailmassa, Suomessa ja yksittäisten ihmisten elämässä.

Tekstin johtoajatuksiksi voisi ottaa demokratian. Nykyisen taloudellisen ja poliittisen järjestelmän pääongelma on epädemokraattisuus; voidaan puhua esimerkiksi hierarkkisesta demokratiasta, jossa tosiasiallinen valta – myös edustuksellisessa järjestelmässä – jakautuu siten että ylimmällä tulo/varallisuuskymmenyksellä on enemmän valtaa kuin toiseksi alimmalla, jolla taas on enemmän valtaa kuin seuraavalla ja niin edelleen. Demokratia tarkoittaa hierarkioiden madaltamista/purkua ja yksiköiden pienentämistä, sekä päätöksentekoyksiköiden, että päätöksentekoon osallistuvien yksiköiden; esimerkiksi Nokia on demokratian kannalta aivan liian suuri Suomen kokoiseen maahan.

Myös tasa-arvon, turvallisuuden, talouden regulaation ja hyvinvoinnin käsitteet tarvitsevat ”lihaa luiden ympärille”. Puhutaanko esimerkiksi yhtäläisten mahdollisuuksien tasa-arvosta, tasa-arvon saavuttamiseen vaadittavista rakenteellisista muutoksista vai solidaarisuudesta ja emansipaatiosta? Tarkoittaako hyvinvointi ”itsestä huolehtimista”, terveyttä, itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia? Onko hyvinvoinnin edellytyksenä vapaus, millainen vapaus? Moraalisen ylemmydentunteen sijaan koko ohjelmassa olisi esitettävä radikaalisti konkreettisempia vaateita niin, että nämä käsitteet ja retoriikka tulisivat jollain tapaa uudelleenmääritetyksi ja sidotuiksi arkiseen elämään. Ehkä aloituksessa voisi myös suoremmin korostaa, että vasemmiston toimintaa ohjaa pyrkimys muutokseen – ei vain olemassa olevien etujen tai rakenteiden suojele, vaan aktiivinen toiminta

paremman yhteiskunnan puolesta. Samalla tulee myös todetuksi, että yhteiskunta tällaisenaan ei ole riittävän hyvä – ei tasa-arvoinen eikä toimiva.

3.2 Työ

On olemassa riski, että pääoman edustajat tulevat käynnissä olevan ”loppulaman” voittamiseksi tarjoamaan pakkotyön maailmaa, jossa kaikki ovat julkisten ja yksityisten velkojen takia sidottuja pitkiin työuriin ja työpäiviin. Tätä vastaan vasemmiston on korostettava sosiaalista ja taloudellista oikeudenmukaisuutta. On palattava vanhan työväenliikkeen tavoitteeseen, joka on pääsy irti palkkatyöstä, koska oikeiston vaatimus tulee olemaan, että vain työ pelastaa.

Tämä ei tarkoita, etteikö työehdoista ja palkoista pitäisi kamppailla. Tällainen kamppailu on itsestäänselvyys, mutta rima pitää asettaa paljon korkeammalle. Perustulokin alkaa olla jo myöhässä poliittisen ajoituksen kannalta.

Vasemmistoliiton ei pidä lähteä kilpalaulantaan, jossa kaikki vaativat työtä, mutta toiset vain vähän paremmilla ehdoilla. Ei pidä suostua myöskään siihen, että mikä tahansa työ käy: kestävä työllistyminen tarkoittaa myös sitä, että tehty työ ei tuhoa luontoa eikä lisää taloudellista eriarvoisuutta. Kaikki kulutuskysyntä ei ole toivottavaa.

Luonnoksen työtä käsittelevä osio on varsin kaukana vapauden aluetta laajentamaan pyrkivästä näkökulmasta. Työn tematisointi vaikuttaa lähinnä sosialidemokraattiselta kompromissilta pääoman ja työntekijöiden välillä. Pitäisi pikemminkin käsitellä arkea koskettavia emansipatorisia tavoitteita, kuten työstä vapautumista, työn jakamista jne. kuin ottaa lähtökohdaksi työn keskeinen asema ihmisten elämässä. Sen sijaan, että ”Työ ja toimeentulo” avataan sillä, miten ”työnantaja voisi luottavaisesti rakentaa tulevaisuutta sitoutuneiden työntekijöiden varaan”, pitäisi lähteä ihmisten arkisista työhön liittyvistä ongelmista ja toiveista: ts. Suomessa on paljon (1) niitä, jotka tekevät

liikaa työtä, (2) niitä, jotka haluaisivat lisää varmuutta toimeentuloonsa ja (3) niitä, joilla ei ole työtä ollenkaan.

Työajan lyhentäminen ja perustulo ovat avauksia, jotka parhaiten vastaavat näihin arkisiin ongelmiin, mutta nykyisellään ne nousevat vain marginaalisesti esiin ohjelmaluonnoksessa. Lisäksi nämä tavoitteet ovat juuri sellaisia, jotka lisäävät parhaiten vapauden määrää, mikäli vapausteeman halutaan olevan ohjelman keskiössä.

Yrittäjäpolitiikan puuttuminen on ongelma siitä näkökulmasta, että eikö juuri itse itsensä työllistäminen voisi olla vasemmistolaista elinkeinopolitiikkaa? Monet pätkätyöläiset tai vaikkapa maanviljelijät työllistävät itse itsensä, mutta ohjelman toimeentulo-osio lähtee vahvasti siitä oletuksesta, että työpaikkoja tarjoaa joko valtio tai suuret yritykset. Eikö itse itsensä työllistävien poliittinen tukeminen voisi osaltaan (ja oikein ohjattuna) rakentaa sellaista vasemmistolaista yhteiskuntaa, jossa työntekijän riippuvuus työnantajasta vähenisi? Jos toimeentulopolitiikka rakentuu työnantajalähtöisesti (mitä se nyt tuntuu olevan), on hyvin todennäköistä, että työttömyys ei ainakaan tule vähenemään työnantajien hyötyessä työttömien reservikunnasta.

3.3 Ympäristö

On positiivista, että ohjelmaluonnoksessa ei vedota talouskasvun uudelleenkäynnistämiseen. Aiemman tasoista talouskasvua ei välttämättä enää tule, eikä se olisi ekologisen kestävyyskannalta toivottavaakaan.

Ympäristönäkökulma nousee tavoiteohjelmassa muutenkin hyvin esiin. On hyvä, että ympäristönäkökohtia on nostettu esiin paitsi omassa luvussaan, myös verotuksen, työn ja toimeentulon yhteydessä. Ympäristönäkökohtien esiin tuominen luvussa ”Työ ja toimeentulo” on

erityisen myönteistä, koska usein ympäristönäkökohdat nähdään vastakkaisina ihmisten toimeentuloon ja taloudelliseen hyvinvointiin nähden.

Välillä ympäristöteeman toistaminen tuntuu kuitenkin päälle liimatulta: esimerkiksi sivulla 13 on ”taittopalana” yhteydestään irrallinen nosto ”Ympäristön hyvinvointi on nähtävä itseisarvona...” Tavoiteohjelmassa periaatelausumat pitäisi liittää konkreettisiin avauksiin. Mieluummin siis niin päin, että ympäristönäkökulman keskeisyys Vasemmistoliitolle tulisi esiin tavoitteita lukiessa ”rivien välistä” kuin että toistellaan ympäristön olevan tärkeä asia. Ympäripyöreä ympäristöjargon ilman konkretiaa on nykyisin turhankin yleistä.

Luvussa ”Oikeudenmukainen verotus” (s.5-6) todetaan ”Ympäristöverotuksella tulee ohjata tuotantoa ja kuluttamista kestävämpään suuntaan. Ympäristöverojen varaan ei voida rakentaa veropohjaa, koska niiden tarkoituksena tulee olla saastuttamisen vähentäminen ja siten itsensä tekeminen tarpeettomiksi.”

Tulkitsemme yllä olevaa lainausta niin, että Vasemmistoliitto puoltaa ympäristöverotuksen lisäämistä, mutta enemmän ympäristöpoliittisena ohjauskeinona kuin tapana kasvattaa kokonaisverotuloja. On totta, että ympäristöverot muodostavat vain noin prosentin valtion verotulosta. On kuitenkin melko optimistista ajatella, että ympäristöverot tekisivät itsenä tarpeettomiksi v. 2015 mennessä. Lisäksi ympäristöverojen tavoite ei yleensä ole lopettaa ympäristön kuormitusta kokonaan vaan vähentää sitä kestäväälle tasolle, jolloin ne voivat tuottaa ainakin jonkin verran pysyvää verotuloa.

Ympäristöverotuksen kehittämisestä vallitsee Suomessa poliittinen konsensus. Ympäristöverot kuuluvat niihin harvoihin veroihin, joita ihmiset kyselyissä kertovat maksavansa mielellään enemmänkin. Ohjelmassa tulisi pohtia, millaista ympäristöverotusta halutaan kehittää ja määritellä myös konkreettisia vasemmistolaisia linjauksia/avauksia ympäristöverotukseen. Nyt ainoa ”palkissa” mainittu ympäristöverotukseen liittyvä tavoite on autoveron progression jyrkentäminen suosimaan vähäpäästöisiä autoja.

Ympäristö- ja ilmastonmuutos-osiossa esitetään paljon hyviä ja kunnianhimoisia tavoitteita, mutta itse osio on jokseenkin sekava ja pirstaleinen. Laajat, pitkän tähtäimen tavoitteet (kuten siirtyminen hiilineutraaliin yhteiskuntaan) sekoittuvat yksityiskohtaisten tavoitteiden kanssa (lähiliikenteen lipun hinta euroon). Osa isoista tavoitteista on myös niin yleisellä tasolla, että niitä mahdollista lukea jopa keskenään ristiriitaisina (tavoitteena samaan aikaan talousmetsien tehokkaampi käyttö sekä luonnon monimuotoisuuden vaaliminen ja puupeltojen vastustaminen).

Osiota tulisi selkiyttää esittämällä tavoitteita sekä leipätekstissä ja palkissa teemoittain ryhmitellen, esimerkiksi:

Luonnonvarojen käyttö ja kestävä kulutus, ilmastonmuutoksen torjunta, kansainvälinen yhteistyö, yhdyskuntarakenne ja liikenne, energiantuotanto, luonnonsuojelu, maatalous, metsät.

Selkeyttä lisäisi myös leipätekstin ja palkkien tavoitelistan synkronointi. Nyt leipätekstissä esitetään tavoitteita, jotka eivät ole listattuna palkissa (kuten verkkokalastuskielto saimaannorpan suojelemiseksi), ja palkissa esitetään ”toteamuksia”, jotka eivät ole varsinaisia poliittisia tavoitteita (”Talousmetsien tehokkaalla käytöllä sidotaan hiiltä”) ja joita ei ole leipätekstissä perusteltu tai tarkemmin avattu.

Monet osion teemat (liikenne, yhdyskuntarakenne, maatalous ja metsien käyttö) ovat myös tärkeitä aluepoliittisia kysymyksiä ja uskoisin niistä nousevan keskustelua myös puoluekokouksessa. Teemojen aluepoliittista ulottuvuutta voisi myös ehkä avata tavoiteohjelmassa?

3.4 Tietoyhteiskunta

Tietoyhteiskuntaan liittyvät kysymykset ovat sekä arjen että tulevaisuuden näkökulmasta keskeisiä, minkä vuoksi niiden eriyttäminen omaksi osa-alueekseen ohjelmassa ei välttämättä palvele tarkoitusta. Tekijänoikeuksiin, patenteihin ja tiedon vapautteen liittyvien kysymysten pitäisi nousta luontevasti esiin niissä kohdissa, joissa puhutaan esimerkiksi terveydenhuollosta (patentit), koulutuksesta (tiedon vapaus), toimeentulosta (tekijänoikeudet) sekä alueiden välisestä

kommunikaatiosta ja liikkumisesta (mistä tosin puhutaan hyvin vähän). Jos ne eriytetään omaksi osiokseen, jää helposti sellainen vaikutelma, että Vasemmistoliitto ei aidosti näe, miten ne kytkeytyvät koko yhteiskunnan toimintaan ja jokaisen ihmisen elämään.

3.5 Muita huomioita

Ohjelmasta puuttuu monia keskeisiä osa-alueita, kuten aluepolitiikkaa, kulttuuripolitiikka, EU-politiikka ja korkeakoulupolitiikka. Ratkaisu ei liene se, että ne lisätään sinne uusina kohtina, vaan sen pohtiminen, miten ne kytkeytyvät osaksi jo käsiteltyjä kysymyksiä tai toisaalta, voisiko osiot nimetä ja järjestellä uudestaan. Esimerkiksi yhdyskuntarakenteeseen ja liikenteeseen liittyvät kysymykset ovat ympäristöpolitiikan alla, vaikka ne voisi yhtä lailla nähdä asumiseen liittyvinä arkisina kysymyksinä. Liikennepolitiikasta, hyvinvointipalveluista tai asuntopolitiikasta ei voi puhua ilman käsitystä siitä, missä suomalaiset asuvat ja tekevät töitä.

EU-politiikan täydellinen puuttuminen luonnoksesta on erityisen ongelmallista. Niin kauan kuin vasemmistopuolueet eivät tartu EU-kysymykseen vaan kiertelevät sanomatta siitä mitään, aloite asiassa pysyy perussuomalaisilla.

Korkeakoulupolitiikkaa on luonnoksessa käsitelty varsin vähän, vaikka siitä käydään yhteiskunnallisesti paljon keskustelua.

Luonnoksen maahanmuutto-osion taustavire myötäilee turhan paljon maahanmuuttokriitikoita, mikä ei voi olla vasemmiston lähtökohta. Teksti ei ota kantaa siihen, pitäisikö Suomen tukea vapaampaa liikkuvuutta tai minkälaista Suomen maahanmuuttopolitiikan pitäisi olla, vaan lähtee varsin reaktiivisesti siitä, että Suomessa on tietty määrä maahanmuuttajia, joita pitää kohdella tietyllä tavalla. Tämä liittyy myös vapauden kysymykseen.

B. Yksityiskohtaiset kommentit

Tässä osiossa kommentoidaan luonnoksen yksittäisiä tavoitteita sekä esitetään joitakin muutoksia ja lisäyksiä. Tekstissä on listattu vain ne luonnoksen tavoitteet, joihin työryhmällä on kommentti tai muutosesitys. Listaamattomia tavoitteita työryhmä piti kannatettavina.

TALOUS & VEROTUS

- **Veroparatiisit on suljettava kansainvälisin sopimuksin.** (siirretty ensimmäiseksi)

- **Suomen pitää vaatia jättipankkien pilkkomista.** (siirretty toiseksi)

Ehdotus: Jättipankit on pilkottava osiin.

- **Pankkialaisuudesta on luovuttava siten, että veroviranomaiset näkevät suuret rahansiirrot ulkomaille, ja pystyvät puuttumaan veronkiertoon ja rikolliseen rahaliikenteeseen.**

Ehdotus: pankkialaisuutta on rajattava siten, että veroviranomaiset pystyvät puuttumaan veronkiertoon ja rikolliseen rahaliikenteeseen.

Perustelu: pankkialaisuuden poisto kalskahtaa jopa totalitarismille; tämä muotoilu toisi enemmän esiin sen, mitä vaaditaan.

- **Päätöksenteossa tulee käyttää muitakin mittareita kuin bruttokansantuotetta.**

Kommentti: Aihe on hyvä. Tämä kommentti on kuitenkin tällaisenaan aika tarpeeton – aivan kuin niitä ei jo käytettäisi. Lisää konkretiaa tähän (esim. mitä malleja ja mihin) tai sitten kokonaan pois.

- **Harmaan talouden ja veronkierron estämiseen on suunnattava viranomaisresursseja.**

Ehdotus: Konkreettinen esitys tähän mieluummin kuin vaatimus viranomaisresurssien lisäämisestä; esim. käänteinen arvonnalisävero.

- **Valtionyhtiöitä ei saa myydä. Valtion omistuksia pitää mahdollisuuksien mukaan laajentaa avainaloilla.**

Vasemmistofoorumi ry.

Ehdotus: ”mahdollisuuksien mukaan” pois. Ja avainaloja voisi mainita: energia, liikenne...

- Passiivisesta omistajapolitiikasta tulee siirtyä yhteiskunnan kokonaisedun turvaavaan aktiiviseen omistajapolitiikkaan.

Kommentti: ei aukea nykyisessä muodossaan. Pitäisi tarkentaa esim. sillä, että valtionyritysten etu on muutakin kuin pelkän taloudellisen voiton ajaminen. Valtionyhtiöt sinänsä ovat toimiva konsepti, mutta valtion osaomistus on ongelmallista.

- Suomeen tulee perustaa voittoa tekemätön kansanpankki, joka vakauttaa rahamarkkinoita sekä tarjoaa turvallista ja oikeudenmukaista palvelua ihmisille ja pienyrityksille.

Kommentti: Ajatus periaatteessa hyvä, jos tarkoituksena luoda muunlaista luototusta kuin voitontavoitteluun pohjaavaa. Tavoite jää tässä muodossa auki ja "turvallista ja oikeudenmukaista palvelua" ei aukea. Todellisuudessa kysymys on valtionpankista eikä kansanpankista. Onko siis kansa-termillä pelaaminen harkittua?

- Suurituloisten verotusta on nostettava. Kaikkein rikkaimpien maksama varallisuusvero on palautettava.

Ehdotus: Suurituloisten verotusta on kiristettävä...

- Arvonlisäveron yleistaso ei pidä nostaa.

Esitys: yleistason nostamiselle oma bullet

- Perintöverotusta pitää edelleen muokata siten, ettei lähiomainen joudu kohtuuttomaan tilanteeseen periessään asunnon. Suurten perintöjen ja lahjojen verotusta tulee korottaa.

Kommentti: yllä olevan ranskalaisen viivan alla kaksi keskenään ristiriitaista tavoitetta, koska lähiomainen voi periä arvokkaan asunnon ja saada siten suuren perinnön.

- Autoveron progressiota on jyrkennettävä suosimaan vähäpäästöisiä autoja.

Kommentti: Tämän suuntainen autoveron uudistus on jo käynnissä ja astuu ilmeisesti voimaan 2011.

Vasemmistofoorumi ry.

Vastaako nyt käynnissä oleva uudistus Vasemmistoliiton tavoitetta vai halutaanko tavoitteella korostaa, että uudistettunakaan autovero ei ole kyllin progressiivinen?

TYÖ JA TOIMEENTULO

- Todellista työssäoloikää voidaan tarvittaessa nostaa ainoastaan työelämän laatua parantamalla. Joustava 63–68 -vuoden eläkeikä pitää toteuttaa yksilöiden mahdollisuuksia parantamalla, ei heikentämällä.

Kommentti: toistoa. Joustava... lause pois.

- Työharjoittelijoiden väärinkäyttö palkatun työvoiman korvaajana on lopetettava.

Ehdotus: väärinkäyttö-sana pois. Tällaisenaan ei tarkenna, minkälaisista tilanteista erityisesti on kyse.

- Perusteettomat pätkätyöt on lopetettava. Valvontaa ja sanktioita on tiukennettava.

Ehdotus: valvontaa ja sanktioita -lause pois.

- Tilaajavastuulakia on vahvistettava ja viranomaisvalvontaa lisättävä, jotta työn tilaajat valvovat riittävien palkkojen ja kunnollisten työehtojen noudattamista.

Kommentti: Kapulakieltä, ei aukea. Jos tällä tarkoitetaan käännteistä arvonlisäveroa, niin se kannattaisi mainita.

- Ammattiyhdistysliikkeelle on säädettävä joukkokanneoikeus, jotta se voi paremmin suojella työntekijöitä mielivallalta.

Kommentti: Onko joukkokanneoikeus oikea sana, jos valvotaan yksittäisen työntekijän oikeuksia? Mitä tarkoitetaan?

- Euroopan heikoimpiin kuuluvaa joukkoirtisanomissuojaa on parannettava, nykyisin

Vasemmistofoorumi ry.

ylikansallisten työnantajien kannattaa keskittää irtisanomiset Suomeen.

Ehdotus: Lauseen loppuosa pois. Ei ole vaatimus, vaan toteaminen.

- Vanhemmuudesta aiheutuvat kulut tulee tasata kaikkien työnantajien kesken, sen sijaan että kustannukset kohdistuvat nuorten naisten työnantajille. Kulujen nykyinen kohdentaminen johtaa nuorten naisten syrjintään työmarkkinoilla.

- Kommentti: Selitykset leipätekstiin.

- Työttömyysajan perusturva, kansaneläke, pienimmät sairaus-, isyys- äitiys- ja vanhempainrahat tulee korottaa 750 euroon kuukaudessa, jonka jälkeen yhtenäistetty perusturva tulee sitoa indeksiin. Tämä on tärkein askel kohti perustuloa.

- Perustulon voisi nostaa tavoitteellisemmin esiin omaksi kohdakseen ja perusturvan korottamisen sen alle. Perusturvaan myös opiskelijoiden asiat ja toimeentulotuki.

- Ammatillisen aikuiskoulutuksen, työllistämistukien ja kuntoutuksen tavoitteena tulee olla kestävä työllistyminen.

Kommentti: Pois, eiköhän virallinen tavoite ole nytkin tuo.

- Toimeentulotukea tulee korottaa 100 eurolla kuukaudessa.

Kommentti: ja saatettava saman perusturvajärjestelmän piiriin kuin muutkin etuudet.

- Ansioturvajärjestelmään pitää luoda joustoa, jotta nykyistä useammat voivat päästä sen piiriin. Nykyistä työssäoloa lyhyemmistä työsuhhteista tulee voida saada lyhyempi ansioturvajakso.

Kommentti: tavoite ei saisi diskriminoida työnsuhteen keston perusteella, vaan sen pitäisi pohjautua työssäoloaikaan.

Kommentti: Ekologisesti kestävien työpaikkojen luominen omaksi bulletikseen.

SIVISTYS JA KOULUTUS

- Kaikkien lasten tulee osallistua esikouluun.

Kommentti: Miksi? Kaikkien lasten ei tarvitse osallistua edes kouluun, koska on oppivelvollisuus, mutta ei koulupakkoa.

- Peruskoulun, toisen asteen koulutuksen, ammattikorkeakoulujen sekä yliopistojen opetuksen tulee olla maksutonta. Toisella asteella pitää olla mahdollisuus lainata oppimateriaalit maksutta koulusta.

Esitys: On perustettava projekteja, joissa opettajat voivat yhdessä ja vapaaehtoisesti tuottaa oppimateriaaleja kaikkien hyödynnettäväksi.

- Taideaineiden, liikunnan ja taitoaineiden, sekä yhteiskuntaopin opetusta on lisättävä.

Kommentti: Pikemminkin valinnaisaineiden lisäämisen muodossa kuin pakollisten tuntien muodossa.

- Oppilashuollon palvelut on taattava jokaiselle oppilaalle.

Ehdotus: konkretisointia, ei aukea.

- Erityisopetukselle on annettava riittävät edellytykset ja resurssit.

Kommentti: Näin muotoiltuna lienee itsestäänselvyys. Toki kaikki haluavat riittäviä edellytyksiä kaikelle.

- Oppivelvollisuus tulee nostaa 18 ikävuoteen, ja se tulee voida suorittaa peruskoulun lisäksi toisen asteen oppilaitoksissa, oppisopimuskoulutuksessa tai ammatilliseen koulutukseen integroidussa työpajatoiminnassa.

Kommentti: Mihin tällä haetaan ratkaisua, kun koulutuspaikka käytännössä löytyy kaikille haluaville? Toisaalta miksi täytyy pakottaa ihmiset pysymään koulutusjärjestelmän piirissä 18-

Vasemmistofoorumi ry.

vuotiaaksi asti, vaikka he löytäisivät töitä? Ristiriitainen vaatimus suhteessa esimerkiksi siihen, että 16-vuotiaille harkitaan äänioikeutta. Sen sijaan pitäisi tarjota *mahdollisuus* opiskella 18-vuotiaaksi. Pudokkaille pitäisi keksiä jotain muuta kuin oppivelvollisuuden pidentäminen.

Kommentti: Pitäisikö pikemminkin yhtenäiskoulujärjestelmästä tuoda oma bullettinsa, että ammatillisen koulutuksen ja lukion oppimääriä voisi paremmin yhdistää?

- Korkeakoulutuksen riippumattomuus on palautettava, sivistysyliopistojen tulee olla taloudellisesti yritystoiminnasta riippumattomia. Korkeakoulujen sisäistä demokratiaa on vahvistettava.

Kommentti: Ensimmäisen lauseen riippumattomuus voisi tarkoittaa montaa asiaa, myös riippumattomuutta valtiosta. Näin muotoiltuna naiivi. Myös viimeinen lause on vailla sisältöä.

Kommentti: Sivistysyliopisto ei viittaa mihinkään olemassa olevaan instituutioon. Puhutaan yliopistoista / tiedekorkeakouluista ja ammattikorkeakouluista. On arvioitava kokonaisvaltaisesti Vasemmistoliiton tiedepoliittiset tavoitteet ja luotava vaatimukset sen pohjalta.

TERVEYS- JA HOIVAPALVELUT

- Sairauksien ennaltaehkäisyn ja terveyden edistämisen tulee olla terveystalouden keskeinen tavoite.

Kommentti: Eikö tämä ole keskeinen tavoite jo nyt? Ei sanota, miten tätä edistetään. Mahdollistaa esim. sen että syyllistetään yksilöitä näiden terveydellisistä tottumuksista.

- Yksityispalveluiden Kela-maksuina saamat tuet pitää siirtää julkisten terveyspalveluiden parantamiseen.

Kommentti: Tämä edellyttäisi tilannetta, että ei olisi tarvetta turvautua yksityisiin terveydenhoitopalveluihin. Tämän vaatiminen edellyttää sitä, että on laskelmia ja arvioiteja järjestelmän muutoksen vaikutuksista, esimerkiksi työterveydenhuoltoon. Tällaisenaan vaikuttaa ideologiselta vaatimukselta, mutta tarkemmat perustelut varmasti on löydettävissä.

Vasemmistofoorumi ry.

- Yli puoli vuotta työttömänä olleet on kutsuttava maksuttomaan terveystarkastukseen.

Esitys: Työttömille on tarjottava mahdollisuus maksuttomaan terveystarkastukseen.

Kommentti: muuten voi vaikuttaa holhoavalta.

- Vanhuspalveluihin on säädettävä laatukriteerit sekä työntekijöiden mitoitus hoivan tarpeen mukaan.

Kommentti: Eikö näitä ole jo?

- Jokaisella vanhuksella tulee olla lakisäätäinen oikeus hoitoon ja hoivaan.

Kommentti: Eikö näitä ole jo?

- Terveyskeskusten työskentelyolosuhteita pitää parantaa oikealla työn mitoituksella, hyvällä ja turvallisella työympäristöllä, oikealla tiedolla, asianmukaisella palkkauksella, riittäväällä täydennyskoulutuksella ja osaavalla johtamisella. Näin vähennetään myös hoidon kannalta haitallisen vuokralääkärijärjestelmän käyttöä.

Kommentti: ympäripyöreä eikä sisällä poliittista linjausta siitä, kuinka tämä saavutetaan.

Tarkoittaako tämä terveyskeskusten työn demokratisoimista ja itsenäistämistä?

- Terveystieteiden tietojärjestelmiä on yhtenäistettävä.

Kommentti: Tähän sisältyy myös tietosuojaongelma. Tietojärjestelmiä käytetään jo nykyään väärin.

YMPÄRISTÖ JA ILMASTONMUUTOS

- Hiilidioksidipäästöjä on laskettava ilmastotieteen vaatimusten mukaan. Pitkän tähtäimen tavoitteen tulee olla hiilineutraali yhteiskunta.

Kommentti: Päästöjen vähentämiseen ovat kai sitoutuneet jo kaikki EU-maat. Olisiko enemmän lähtökohta kuin tavoite itsessään? Hiilineutraalin yhteiskunnan voi nostaa pitkän tähtäimen tavoitteeksi, mutta nyt muotoilu kummallinen ("tulee olla"). Kenen tavoitteesta kyse? Voisiko jättää

Vasemmistofoorumi ry.

pois ja siirtää leipätekstiin?

Esitys: poistetaan

- Päästöjen vähentäminen pitää toteuttaa suorilla hiiliveroilla ja mitattavissa olevilla toimenpiteillä. Ilmastonsuojelua ei saa altistaa keinottelutaloudelle.

Kommentti: Hiiliverot on ohjauskeino, joka ei sinällään vähennä päästöjä, nostaa kyllä niiden kustannuksia. Hiilipäästöille ei ole myöskään asetettu kattoa. Vero-ohjauksen ajaminen päästökaupan sijaan on hyvä ja vasemmistolaiselta kuulostava ilmastopoliittinen tavoite. Mutta tulisiko tämä myös tulkita niin, että Vasemmistoliitto haluaa että ilmastopoliittikan nykyisistä ohjauskeinoista, kuten joustomekanismeista sekä EU:n päästökaupasta luovutaan? Pitäisikö päästökauppa kuitenkin pitää mukana? Miksi päästökauppa on keinottelutaloutta, koska kuitenkin kaikki kauppa ei ole keinottelutaloutta?

- Euroopan unionin tulee ottaa käyttöön hiilitullit, joilla estetään ”hiilivuoto” sekä saadaan unionin ulkopuoliset maat toteuttamaan päästövähennyksiä.

Kommentti: hyvä punavihreä tavoite.

- Puurakentamista ja asumisturvallisuutta pitää lisätä tuomalla sprinklerit tasavertaisesti eri rakennusmateriaaleista rakennettuihin taloihin.

Esitys: tämä nippelitavoite pois listalta

- Talousmetsien tehokkaalla käytöllä sidotaan hiiltä ja vähennetään ilmaston lämpenemistä.

Kommentti: Todella vaikeasti konkretisoitavissa oleva tavoite, joka voi tarkoittaa mitä tahansa.

Kysymys on erittäin kiistanalainen metsäasiantuntijoiden keskuudessa.

- Yhteiskunnan tuet tulee siirtää turpeesta ja ydinvoimasta tuulivoimalle ja muuhun hajautettuun ympäristöystävälliseen tuotantoon syöttötariffeilla sekä ns. ”windfall-verolla”.

Kommentti: hyvä punavihreä tavoite.

Vasemmistofoorumi ry.

- Vesivoiman lisärakentaminen pitää suunnata ainoastaan jo valjastettuihin vesistöihin.

Kommentti: Ympäristönäkökohdista erittäin hyvä ja kannatettava tavoite.

- Jätteenpolton ylikapasiteetti ja pitkät kuljetusmatkat pitää estää. Kierrätystä pitää lisätä ja luonnonvarojen ylikulutus lopettaa.

Kommentti: Tässä on samassa bulletissa useita eritasoisia tavoitetta: Jätteenpoltto, kierrätyksen lisääminen, luonnonvarojen ylikulutus => Erotettava omiksi tavoitteikseen.

Kaikkien osalta tavoitteenasettelua voisi myös terävöittää: Onko Vasemmistoliiton mielestä jätteenpolto ylipäätään hyvä käytäntö ja pitkät kuljetusmatkat ainoa ongelma? Luonnonvarojen ylikulutuksen lopettaminen lienee ns. ”metatavoite”, jota pitäisi konkretisoida jotta se sopisi tavoitelistalle. Muussa tapauksessa voi jättää pois tästä ja leipätekstiin yleiseksi linjaukseksi.

- Uusille ydinvoimaloille ei pidä antaa lupia.

Kommentti: hyvä tavoite

- Raideliikenteestä tulee tehdä pääasiallinen liikkumismuoto lippujen hintoja alentamalla, vuorojen määrää kasvattamalla, uusia ratoja rakentamalla ja palvelun laatua parantamalla. Myös tavaraliikennettä pitää siirtää raideliikenteen piiriin.

Kommentti: Raideliikenteen edistäminen konkreettisuudessaan erinomainen tavoite. Toivottavasti nousee hyvin esiin myös vaalien yhteydessä – ja niiden jälkeen.

- Kaupungit pitää suunnitella ensisijaisesti kevyelle ja joukkoliikenteelle sopiviksi.

Kommentti: hyvä tavoite.

- Paikallisliikenteen maksuja tulee pienentää. Lähiliikenteen kertalipun hinta tulee pudottaa euroon.

Kommentti: Tarvitseeko välttämättä asettaa konkreettista hintatavoitetta joka tuskin kuitenkaan toteutuu? Koskeeko tämä vain Helsinkiä vai onko tavoitteena paikallisliikenteelle yhtenäinen hinnoittelu koko Suomeen? Nyt lippujen hinnat vaihtelevat aika paljon kaupungeittain ja kunnittain.

Hintojen laskeminen sisältää riskin, että palvelu huononee ellei esim. vuoroväleihin yms. löydy muuta ratkaisua.

Esitys: Lähiliikenteen -> paikallisliikenteen

- Maataloustukia pitää kohdentaa luomutuotantoon ja vähäpäästöiseen kasvisruokaan.

Kommentti: Periaate hyvä, mutta epäselvä tavoite. Halutaanko tukia siis kohdetaan a) luomutuotantoon b) ruokakasvien viljelyyn c) ruokakasvien viljelyyn, josta aiheutuu vähän päästöjä (siis tukia ei anneta esimerkiksi vihannesten kasvihuoneviljelyyn) d) ainoastaan sellaiseen ruokakasvien luomuviljelyyn, josta aiheutuu vain vähän päästöjä. Eikö luomuviljelijöitä ja maanviljelijöitä tueta varsin paljon jo nykyisin? Onko tavoitteena siis lisätä näitä tukia entisestään vai se että tukia leikattaisiin ei-luomu-viljelijöiltä tai sellaisilta luomutiloilta, jotka tuottavat muuta kuin kasvisruokaa (munia, maitoa, lihaa tai jotain ei-syötäviä tuotteita) sekä kasvihuonevihannesten viljelijöiltä?

Kasvisruoka-maininta on ymmärrettävissä siten, että ihmisravinnon viljelyä pitäisi tukea enemmän kuin rehun. Pitäisikö tämä selvyuden vuoksi nostaa omaksi tavoitteekseen?

- Ihmisillä täytyy olla mahdollisuus syödä geenimuuntelusta vapaata ruokaa.

Geenimuunneltuja eliöitä ei saa päästää luontoon saastuttamaan muuntelusta puhdasta ympäristöä.

Kommentti: Mikä tässä on poliittinen tavoite ja konkreettinen vaatimus? Emme käyttäisi GM-eliöiden kohdalla sanaa ”saastuttaminen”, koska kyse ei ole varsinaisesti saasteista, vaan perimältään erilaisista organismeista. Voisiko puhua vain GM-organismien leviämisen estämisestä?

- Vanhojen metsien suojelua on lisättävä.

Kommentti: Voisiko tätä tavoitetta myös perustella ja tarkentaa leipätekstissä? esim. millä keinoin niitä metsiä (ja miksei muutakin alkuperäisluontoa) voisi suojella lisää

- Tuotantoeläimille on taattava mahdollisimman lajityypillinen elämä ja kivuton kuolema.

Pitkän matkan teuraskuljetukset tulee kieltää. Tehotuotannosta pitää luopua.

Vasemmistofoorumi ry.

Kommentti: Mitä tässä tarkoitetaan tehotuotannolla? Eikö koko nykyinen maatalous (luomutiloja lukuun ottamatta) ole tehotuotantoa? Tavoite koko nykymuotoisen lihan, maidon kananmunan ja kirjolohen tuotannon lakkauttamisesta on hyvä ja kannatettava, mutta saakohan puoluekokouksen tuen taakseen? Tietysti tätäkin tavoitetta voi konkretisoida leipätekstissä esimerkiksi esittämällä jotain rajoja esim. eläintilojen tilan koon suhteen.

- Maatalouden ravinnepäästöjä on vähennettävä tukipolitiikkaa tiukentamalla.

Kommentti: Tavoitteen voisi siirtää listalla joko Itämeri-yhteistyön tai luomu/kasvisruoka-tuotannon tukemisen perään.

ASUMINEN

- Asumiskustannusten nousu on pysäytettävä.

Kommentti: Näin muotoiltuna, vailla konkretiaa, ei ole vakuuttava. Miten?

MAAHANMUUTTO

- Opetussuunnitelmissa on huomioitava kantaväestön näkökulman lisäksi myös vähemmistöt.

Esitys: pois "kantaväestön näkökulman lisäksi"; kantaväestö-termin käyttöä on syytä välttää eikä se yllä olevassa lauseessa lisää informaatiota tavoitteesta.

- Sosiaalisten yritysten työllistämisen pitää koskea myös maahanmuuttajia.

Kommentti: eikö nykyään koske?

TIETOYHTEISKUNTA

- Tekijänoikeusjärjestelmässä etusijalla pitää olla ihmisten mahdollisuus päästä käsiksi

Vasemmistofoorumi ry.

tietoon ja kulttuuriin, sekä tekijöiden oikeus päättää omista töistään ja saada niistä kunnollinen korvaus. Suuryritysten oikeudet töihin ovat toissijaisia.

Esitys: pois "Suur" -> ongelma koskee kaikkia yrityksiä

- Patentsuojaa tulee heikentää, jotta etenkin kehitysmaihin saadaan niissä tarvittavia lääkkeitä.

-Esitys: Lääkkeiden patentsuojaa...

- Keskustoissa, julkisissa liikennevälineissä ja tiiviisti asutuilla alueilla tulee tarjota langaton julkinen verkkoyhteys kaikille.

Esitys: "langaton" pois.

Kommentti: elektromagneettinen säteily voi olla ongelma.

Syrjäseutujen nettiyhteyksiä pitää tukea valtion toimesta.

Kommentti: Jos tavoitteena on ylikulutuksen lopettaminen, niin kaupunkitasoisen infrastruktuurin rakentaminen kaikkialle maahan ei tue tavoitetta.

- Pitää säätää laki Yle-rahastosta, joka kerätään veroista ennen varsinaista budjettikäsittelyä. Näin turvataan laadukas yleisradiotoiminta, sekä vältetään tasamaksuna kerättävä mediamaksu ja Yleisradion maineen heikentäminen sen varjolla.

Kommentti: miksi on oleellista mainita Yleisradion maineen heikentäminen? Yle-rahaston pitäisi olla hallituksen budjettipoliittisista linjauksista riippumaton.

DEMOKRATIA JA IHMISOIKEUDET

- Kuntayhtymien ja muiden monimutkaisten toisen käden demokratia- ja byrokratiarakenteiden määrää pitää vähentää luomalla luonnollisiin palvelualueisiin perustuva kaksiportainen kuntarakenne, esimerkiksi kaupunginosa- ja seutuvaltuustoilla.

Kommentti: Ei aukea

Vasemmistofoorumi ry.

- **Kaiken poliittisen rahoituksen tulee olla täysin läpinäkyvää.**

Esitys: "täysin" pois

- **Ihmisoikeudet on saatava kuntoon koko maailmassa. Kauppasuhteet eivät saa ajaa ihmisoikeuksien kunnioittamisen yli. Suomen ja Euroopan unionin tulee johdonmukaisesti vaatia kaikilta ihmisoikeuksien noudattamista.**

Kommentti: Ei tarpeeksi konkreettinen poliittinen linjaus.

- **Naisten ihmisoikeuksiin tulee kiinnittää huomiota kaikessa päätöksenteossa. Oikeus aborttiin on taattava pikaisesti Euroopan unionin alueella.**

Esitys: Poliitiikan sukupuolivaikutuksiin tulee kiinnittää huomiota...

Lisäehdotuksia:

- *Lähisuhdeväkivaltaa koskevaa lainsäädäntöä on muutettava siten, että kaikki väkivaltarikokset ovat virallisen syytteen alaisia ja väkivaltaa ei sovitella, sillä sovittelu on osoittautunut vahingolliseksi väkivaltarikosten uhreille.*

- *Turvakotipalvelujen määrä tulee nostaa kansainvälisten vaatimusten tasolle.*

- *Kaikki seksuaalirikokset on asetettava virallisen syytteen alaisiksi.*

- *Lainsäädäntöä on muutettava siten, että sukupuoliyhteyteen pakottaminen voidaan tunnistaa raiskaukseksi vaikka uhri olisi unessa, tajuton tai kyvytön ilmaisemaan tahtoaan, tai vaikka tekijä ei käyttäisi näkyvät jäljet jättävää fyysistä väkivaltaa.*

- *Lainsäädäntö ei saa vastuuttaa raiskauksen uhria.*

- **Ammattiyhdistysliikkeen mahdollisuudet toimia inhimillisen työelämän eteen pitää varmistaa kansainvälisin sopimuksin.**

Kommentti: Epämääräinen

- **Suomen on toimittava aktiivisesti kansainvälisen ihmiskaupan kitkemiseksi ja muun**

kansainvälisen rikollisuuden poistamiseksi.

Kommentti: Ihmiskauppaa on myös Suomessa.

C. Työryhmän laatima havainnollistus

Tämä teksti on tarkoitettu havainnollistamaan, millainen tavoiteohjelma myös voisi olla (tai oikeastaan minkä luonteinen sen työryhmän mielestä pitäisi olla). Teksti ei siis ole kirjoitettu uudeksi ohjelmaksi, vaan esimerkiksi. Tausta-ajatus on seuraava:

Tavoiteohjelmassa tulisi esittää

- 1) Selkeä *tilanneanalyysi* globaalista ja suomalaisesta kapitalismista sekä demokratian ja myös puoluevallan ongelmista;
- 2) *Tavoitteet* tilanneanalyysin pohjalta. Paino suurissa ja keskeisissä tavoitteissa, ei liikaa pikkusälää ainakaan leipätekstiin
- 3) Ja lopuksi tuoda esille *keinot* eli miten tavoitteiden toteuttamisen edellyttämä vaikutusvoima voidaan saavuttaa. Tässä tärkeää olisi esittää hahmotelma siitä, että edellyttää ehdottomasti kansainvälistä/globalia yhteistyötä (ovathan monet ongelmatkin globaaleja).

Kohta 3) edellyttää myös Vasemmistoliiton omaa kehitysohjelmaa, jotta siitä voidaan kehittää nykyisistä puolueista eroava kansalaisyhteiskunnallinen voima, joka on aktiivisesti mukana organisoimassa ja edistämässä demokraattista kehitystä ja tähän liittyvää vastahegemonista kamppailua. Vasta menestys kansalaisyhteiskunnissa ja niiden kansainvälinen liike voi luoda todelliset edellytykset myös vaalimenestyksille, poliittiselle vaikutusvallalle ja poliittisen pelivaran laajenemiselle. Poliitiikan yhteiskunnallisia ehtoja on siis kyettävä muuttamaan.

***

- 1) Tilanneanalyysi: ongelmat

Elämme globaalin kapitalismin aikakautta, jota luonnehtii talouden ja ongelmien globalisaatio, kuten talous- ja nälkäkriisit, kehitysmaiden riistäminen, ilmastonmuutos, pandemiat, hallitsematon pakolaisuus ja siirtolaisuus sekä lisääntyvä rikkaiden ja köyhien maiden eriarvoisuus. Kapitalismi syvenee ja laajenee: markkinoita luodaan sinne, missä niitä ei ennen ole ollut ja jo olemassa olevilla markkinoilla ihmiset sidotaan tiiviimmin tuotteiden ja palveluiden kuluttajiksi. Samalla syyt ja seuraukset ovat maantieteellisesti kauempana toisistaan: suomalaisten halvalla saamien tuotteiden takana on usein huonosti kohdeltuja työntekijöitä ja ympäristötuhoa.

Globaali pääoma ei ole sen paremmin demokraattisessa kuin missään muussakaan valvonnassa. Vuonna 2008 alkanut finanssikriisi osoitti, että pankit ja finanssimarkkinat ovat yksinkertaisesti "liian isoja" jopa kapitalistien omasta mielestä. Talouden koko on ylittänyt ekologisen kestävyysrajan.

Talouden ylikorostuminen näkyy myös henkisinä ilmiöinä. Pahoinvointi ja mielenterveyden häiriöt lisääntyvät. Myös menestyvät yksilöt kokevat mielekkyyden puutetta. Oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo kyseenalaistetaan avoimesti. Kilpailukyvyyn nimissä tiedollisia, taidollisia ja kulttuurisia hierarkioita ja valtarakenteita pyritään jopa vahvistamaan. Niin kansallisessa kuin EU-politiikassakin esiintyy halua betonoida nykyinen rikkaita maita ja suuryrityksiä suosiva järjestelmä. Edes sukupuolten tasa-arvo ei edisty yhtä nopeasti kuin aiemmin, ja ajatus tasa-arvosta on muuttunut. Esimerkiksi naisten köyhyys jää huomiotta, kun keskitytään siihen kuinka monta naisjohtajaa pörssiyritysten hallituksissa työskentelee.

Suomalaisessa yhteiskunnassa muutos on johtanut julkisten palvelujen (hyvinvointivaltio) alasajoon, kun palvelujen "tuottavuutta" arvioidaan kapean ja lyhytnäköisen taloudellisen hyötyajattelun pohjalta. Tämä on merkinnyt uusliberalististen oppien mukaan toteutettua julkisten palvelujen yksityistämistä, markkinataloudellisten periaatteiden soveltamista myös julkisella sektorilla, uusien elämäntilanteiden vetämistä kilpailun ja markkinoiden piiriin sekä sosiaaliturvan ja palveluiden leikkauksia ja harkinnanvaraisuuden lisäämistä. Samaan aikaan taloudellinen eriarvoisuus ja tuloerot ovat kasvaneet.

Työntekijöiden asema suhteessa pääomiin on heikentynyt. Voitonjaossa omistajien ja heitä edustavan johdon tuottovaatimukset ovat yhä kovemmat ja voitot täytyy kyetä realisoimaan yhä nopeammin. Kvartaalikapitalismi on merkinnyt palkkojen suhteellisen osuuden jatkuvaan vähenemistä suhteessa omistajien saamiin osinkotuloihin, työntekijöiden suurimittaisia lomautuksia ja joukkoirtisanomisia sekä kokonaisten tuotantolaitosten ja tuotantoalojen alasajoa. Tuotantoa ulkoistetaan myös silloin, kun se olisi kannattavaa, mutta ei riittävän voitokasta ("Kiina-ilmio"). Epävarmuus toimeentulosta, työstä, terveydestä ja tulevaisuudesta vähentää yhä useamman hyvinvointia.

Suomalaisessa demokratiassa keskeinen ongelma on poliittisen päätöksenteon, puolueiden ja päättäjien etäännyminen kansalaisista ja jokapäiväisestä elämästä. Yhä useampi kansalainen kokee, ettei hänellä ole oikeita mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnassa tai päätöksenteossa. Demokratia kapenee, ylikansallisten yhtiöiden, lobbareiden ja elinten päätäntävalta lisääntyy. Myös työväenliikkeeseen pohjautuvilla vasemmistopuolueilla on ollut suuria vaikeuksia toimia kansalaisten jokapäiväisessä elämässä vaikuttavana ja johtamiskykyisenä poliittisena voimana. Demokratian kriisi on vasemmistopuolueiden kriisi.

2) Tavoitteet

Tavoitteena on demokraattinen yhteiskunta, jossa ihmisten ja ympäristön hyvinvointi on tärkeintä. Demokratia ei tarkoita ensisijaisesti eikä pelkästään nykyistä edustuksellista enemmistödemokratiaa, joka tosiasiaassa on jopa Suomessa sangen hierarkkinen: ylimmällä tulokymmenyksellä on enemmän valtaa kuin seuraavalla kymmenyksellä, jolla on taas enemmän valtaa kuin seuraavalla ja niin edelleen; miehet ovat edelleen yliedustettuina; ILO:n alkuperäiskansoja koskeva sopimus on ratifioimatta; maahanmuuttajia jaotellaan vuohiin ja lampaisiin. Demokraattinen yhteiskunta tarkoittaa vallan tasajakoa, jonka menetelminä ovat enemmistödemokratian lisäksi esimerkiksi suora demokratia, konsensusdemokratia ja vallan kierrättäminen.

Vasemmistofoorumi ry.

Demokratiaa tarvitaan ja voidaan toteuttaa perheissä, työpaikoilla, opiskelupaikoilla, kunnissa, valtioissa ja kansainvälisesti. Demokratia voi toteutua vain, jos kansalaisilla on todelliset mahdollisuudet ja myös motivaatio itse ja yhdessä muiden kanssa vaikuttaa oman elämänsä kannalta keskeisiin asioihin ja poliittiseen päätöksentekoon laajemmin kuin vain äänestämällä. Mahdollisuudet ja motivaatio ovat muna ja kana: todelliset mahdollisuudet antavat motivaatiota ja motivaatio luo todellisia mahdollisuuksia. Mahdollisuudet luodaan muuttamalla yhteiskunnallisia rakenteita, motivaatio onnistuneilla muutoksilla ja yhteistoiminnalla. Erilaiset tilanteet vaativat erilaisia ratkaisuja. Täytyy ottaa huomioon myös se, että paikalliset päätökset eivät välttämättä itsessään ole demokraattisia, vaan saattavat itse asiassa olla totalitaarisempia yhteisökontrollien vuoksi. Esimerkiksi siellä missä yhteisökontrolli uhkaa erimielisyyden ilmenemistä, voi vallan kierrättäminen olla enemmistö päätöksiä parempi ratkaisu.

Vasemmistoliitto tukee demokratialiikkeitä ja hierarkioiden madaltamista kaikilla tasoilla ja tavoittelee yhä uusien liikkeiden syntymistä sekä liikkeiden välistä poliittista solidaarisuutta.

Pitkän aikavälin tavoite / päätavoite:

- Taloudellisen vallan ja maailmantalouden saattaminen demokraattiseen hallintaan eli suurten pääomien yksityisomistuksen poistaminen (SIC!), työntekijöiden valta omaan työhönsä sekä ihmisiä ja väestöjä eriarvoistavien taloudellisten rakenteiden purkaminen kansallisella ja globaalilla tasolla. Talouden demokraattinen hallinta merkitsee talouden vapauden rajoittamista muiden arvojen, kuten yksilöiden ja yhteisöjen elämänmahdollisuuksien lisäämisen nimissä.

Demokratisointi on kahdenlaista. Negatiiviset rajoitukset: säännöt ja kiellot (lait ja sopimukset), jotka estävät luonnon tuhoamisen ja ihmisten riiston. Positiiviset rakenneuudistukset: uusien demokraattisten järjestelmien aloittaminen paikallisella, valtiollisella ja kansainvälisellä tasolla.

* Lyhyen / lyhyemmän aikavälin tavoitteita:

- Verotuksen kokonaisuudistus, joka vähentää tuloeroja ja laajentaa veropohjaa palveluiden ja perusturvan rahoittamiseksi. Pääomaverotuksen kiristäminen ja varallisuusveron voimaansaattaminen.
- Kuntien ja valtion tulee taata (käytännössä usein itse omana toimintanaan järjestää) avainalojen (energia, liikenne, vesi, terveydenhuolto, opetus) perustoiminnot ja antaa myös muille toimijoille mahdollisuus tuottaa vaihtoehtoisia, perusehdot täyttäviä palveluita; keskeinen perusehto on, että avainalan toiminta ei saa olla pelkästään voittoa tavoittelevien yritysten hallinnassa (eli jokaisella avainalalla pitää olla vähintään yksi julkinen toimija tai yhteiskunnallinen/sosiaalinen yritys, kuluttajaosuuskunta, tms.)
- Julkisten palveluiden lisääminen ja julkisen sektorin kasvattaminen demokratian laajentamiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi julkisten palvelujen lisääminen tuossa alussa on hyvä tavoite; loppu ei välttämätön.
- Arkielämän demokratisoiminen: Työntekijöiden valtaa omaan työhönsä on lisättävä: työntekijöiden ja heitä edustavan ammattiyhdistysliikkeen aseman parantaminen. Kunnissa ja valtiossa käyttöön kansalaisaloitteet ja sitovat kansanäänestykset. Työntekijöiden ja asiakkaiden valtaa julkisten palveluiden organisoinnissa on lisättävä.
- Työn merkityksen laajentaminen: työn jakaminen, perustulo, työn tavoitteiden määrittelemineen myös kestävän kehityksen periaatteiden mukaan. Työllä pitää olla merkitys hyvinvoinnin ja ekologisen kestävyuden lisääjänä – talouskasvu ei takaa työn merkityksellisyyttä eikä hyvinvoinnin kasvua. Työ pitää myös jakaa uudestaan sillä tavalla, että sukupuolten välinen työnjako ja siihen liittyvät ongelmat, kuten työn ja perheen yhteensovittaminen, saadaan ratkaistua uudella tavalla.
- Perusturvan parantaminen: perustulo.
- Pakolaisongelman ja maahanmuuttopoliittisten kysymysten ja ratkaisujen näkeminen osana

globaalia kehitystä, kun nyt valtiot pesevät kätensä puhtaaksi itse aiheuttamistaan ongelmista.

· Päästöjen vähentäminen pitää toteuttaa suorilla hiiliveroilla ja ylikulutusta leikata muilla luonnon resurssien käyttömaksuilla. Yhteiskunnan tuet tulee siirtää turpeesta ja ydinvoimasta tuulivoimalle ja muuhun hajautettuun ympäristöystävälliseen tuotantoon syöttötariffeilla sekä ns. ”windfall-verolla”. Ekologisen kestävyuden välttämätön edellytys on sosiaalinen oikeudenmukaisuus, ei eriarvoisuutta kasvattava voittojen tavoittelu.

3) Keinot

Tavoiteohjelmassa esitettyjen tavoitteiden *toteuttamisen* välttämätön edellytys on, että mahdollisimman moni kansalainen aktiivisesti osallistuu niiden ajamiseen ja toteuttamiseen jokapäiväisessä elämässään yhdessä muiden kanssa. Ellei Vasemmistoliitolla ole laajaa yhteiskunnallista liikettä perustanaan, puolueesta uhkaa tulla elitistinen organisaatio, jonka yhteys kansalaisten jokapäiväiseen elämään on etäinen.

Globalisaation aikakaudella myös demokraattisten liikkeiden tulee pystyä ylittämään kansallisvaltioiden rajat. Siksi useimpien Vasemmistoliiton tavoitteiden toteuttaminen edellyttää samansuuntaisia päämääriä ajavien demokraattisten vasemmistolaisten liikkeiden tiivistä ja monipuolista kansainvälistä yhteistyötä. Siinä kapea ja lyhytnäköinen kansallinen etupolitiikka ei saa estää globaalin tasavertaisuuden tavoitteiden toteuttamista. On ymmärrettävä, että tavoitteiden kansallinen toteuttaminen edellyttää kansainvälistä solidaarisuutta ja yksituumaisuutta. Tarvitaan uutta internationalismia!

Vasemmistoliiton toiminnan painopiste tulee siirtää edustuksellisen demokratian instituutioista kansalaisyhteiskuntaan. Puolueena Vasemmistoliitto on vain väline, jonka avulla kansalaisyhteiskunnasta nousevat pyrkimykset voidaan tuoda myös poliittisen päätöksenteon piiriin ja jolla luodaan yhteistoimintaan liikkeiden ja kampanjoiden välille. Yksi keskeinen jalkautumisen ja arkipäivän demokratian välinen on aatteellinen osuustoiminta, jonka piirissä kapitalismista

Vasemmistofoorumi ry.

irrotettua ja merkityksellistä työtä voidaan heti tehdä käytännössä. Vasemmistoliitto kysyköön itseltään, mitä voimme tehdä koko ajan, riippumatta vaaleissa saavutetusta äänimäärästä!

Helsingissä 30.3.2010

Ruurik Holm

Hanna Kuusela

Mikko Lahtinen

Elina Mikola

Katariina Mäkinen

Laura Tuominen

Tere Vadén

